

Laidiens: 24.04.2001., Nr. 63

Ministru kabineta noteikumi Nr. 172

Rīgā 2001.gada 17.aprīlī (prot. Nr. 18, 10.§)

Eļļas augu un šķiedraugu sēklaudzēšanas un sēklu tirdzniecības noteikumi

*Izdoti saskaņā ar Sēklu un stādāmo materiālu aprites
likuma 2.panta 1.punkta "a" apakšpunktu*

I. Vispārīgais jautājums

1. Šie noteikumi nosaka eļļas augu un šķiedraugu sēklaudzēšanas un sēklu tirdzniecības kārtību šo noteikumu 1.pielikumā minētajiem kultūraugiem.

II. Sēklu kategorijas

2. Sēklas iedala šādās kategorijās:

2.1. izlases sēklas (IS);

2.2. pirmsbāzes sēklas (PB);

2.3. bāzes sēklas (B);

2.4. sertificētas sēklas (C);

2.5. komercsēklas (K).

3. Izlases sēklas (IS) ir neliels sēklu daudzums, kas nodrošina šķirnes īpašību saglabāšanu vairākās paaudzēs. Šīs sēklas iegūst un to pavairošanas shēmu nosaka selekcionārs vai viņa tiesību pārņēmējs. Izlases sēklu sertifikācija nav obligāta. Pēc selekcionāra vai viņa tiesību pārņēmēja iniciatīvas sēklas atsevišķos gadījumos var sertificēt, lai noteiktu sēklu faktisko kvalitāti.

4. Pirmsbāzes sēklas (PB) ir sēklas, kas:

4.1. izaudzētas tieši no izlases sēklām (IS) selekcionāra vai viņa tiesību pārņēmēja uzraudzībā, ievērojot vispārpieņemto praksi šķirnes uzturēšanai;

4.2. paredzētas bāzes sēklu (B) un sertificētu sēklu (C) kategorijas sēklu ražošanai;

4.3. atbilst šajos noteikumos bāzes sēklām (B) noteiktajām prasībām;

4.4. visā sēklu audzēšanas un sagatavošanas periodā ir Valsts augu aizsardzības dienesta kontrolē.

5. Bāzes sēklas (B) ir sēklas, kas:

5.1. iegūtas no pirmsbāzes sēklām (PB) vai tieši no izlases sēklām (IS);

5.2. audzētas selekcionāra vai viņa tiesību pārņēmēja uzraudzībā, ievērojot vispārpieņemtu praksi šķirnes uzturēšanai;

5.3. paredzētas sertificētu sēklu (C) kategorijas sēklu ražošanai;

5.4. atbilst šajos noteikumos bāzes sēklām (B) noteiktajām prasībām;

5.5. visā sēklu audzēšanas un sagatavošanas periodā ir Valsts augu aizsardzības dienesta kontrolē.

6. Sertificētas sēklas (C) ir sēklas, kas:

6.1. izaudzētas tieši no bāzes sēklām (B) (ja selekcionārs vai šķirnes uzturētājs vēlas, — arī no pirmsbāzes sēklām (PB));

6.2. atbilst šajos noteikumos sertificētām sēklām (C) noteiktajām prasībām;

6.3. paredzētas sēklu ražošanai vai citiem nolūkiem.

7. Rapša, ripša, Sareptas sinepju, melno un balto sinepju, divmāju kaņepju, ķimeņu, saulespuķu un magoņu sēklām ir tikai viena paaudze (C₁).

8. Vienmājas kaņepju sertificētas sēklas (C) iedala divās paaudzēs:

8.1. pirmās paaudzes sertificētas sēklas (C₁);

8.2. otrās paaudzes sertificētas sēklas (C₂).

9. Linu sertificētas sēklas (C) iedala trīs paaudzēs:

9.1. pirmās paaudzes sertificētas sēklas (C₁);

9.2. otrās paaudzes sertificētas sēklas (C₂);

9.3. trešās paaudzes sertificētas sēklas (C₃).

10. Pirmās paaudzes sertificētas sēklas (C) ir sēklas, kas:

10.1. izaudzētas tieši no bāzes sēklām (B) (ja selekcionārs vai šķirnes uzturētājs vēlas, — arī no pirmsbāzes sēklām (PB));

10.2. atbilst šajos noteikumos sertificētām sēklām (C) noteiktajām prasībām;

10.3. paredzētas otrās paaudzes sertificētu sēklu (C₂) ražošanai vai citiem nolūkiem;

10.4. visā sēklu audzēšanas un sagatavošanas periodā ir Valsts augu aizsardzības dienesta kontrolē.

11. Otrās paaudzes sertificētas sēklas (C₂) ir sēklas, kas:

11.1. izaudzētas tieši no pirmās paaudzes sertificētām sēklām (C₁) (ja selekcionārs vai šķirnes uzturētājs vēlas, — arī no bāzes sēklām (B) vai tieši no pirmsbāzes sēklām (PB));

11.2. atbilst šajos noteikumos sertificētām sēklām (C) noteiktajām prasībām;

11.3. paredzētas trešās paaudzes sertificētu sēklu (C₃) ražošanai vai citiem nolūkiem;

11.4. visā sēklu audzēšanas un sagatavošanas periodā ir Valsts augu aizsardzības dienesta kontrolē.

12. Trešās paaudzes sertificētas sēklas (C₃) ir sēklas, kas:

12.1. izaudzētas tieši no otrās paaudzes sertificētām sēklām (C₂) (ja selekcionārs vai šķirnes uzturētājs vēlas, — arī no pirmās paaudzes sertificētām sēklām (C₁), bāzes sēklām (B) vai tieši no pirmsbāzes sēklām (PB));

12.2. atbilst šajos noteikumos sertificētām sēklām (C) noteiktajām prasībām;

12.3. nav paredzētas turpmākai sēklaudzēšanai.

13. Rapsim (*Brassica napus* L.), ripsim (*Brassica rapa* L.), kaņepēm (*Cannabis sativa* L.), safloram (*Carthamus tinctorius* L.), ķimenēm (*Carum carvi* L.), saulespuķēm (*Helianthus annuus* L.) un liniem (*Linum usitatissimum* L.) ir izlases sēklas (IS), pirmsbāzes sēklas (PB), bāzes sēklas (B) un sertificētas sēklas (C) kategorijas.

14. Komerccsēklas (K) ir magoņu, Sareptas sinepju, melno un balto sinepju, saflora, saulespuķu un sojas sēklas (ja tās tiek audzētas zaļbarībai, zaļmēslojumam vai tehniskajām vajadzībām), kuras:

14.1. ir iespējams identificēt kā sugai piederīgas sēklas;

14.2. atbilst šajos noteikumos sertificētām sēklām (C) noteiktajām prasībām;

14.3. visā sēklu sagatavošanas periodā ir Valsts augu aizsardzības dienesta kontrolē.

III. Sēklaudzēšanai noteiktās prasības

15. Katrs sēklaudzētājs var audzēt vienas vai vairāku šķirņu vai kategoriju sēklas, ja ir atbilstoša materiāltehniskā bāze un iespējams nodrošināt, lai dažādu šķirņu vai kategoriju sēklas nesajauktos.

16. Kultūraugu sugu un šķirņu sēklaudzēšanas sējumus izvieto tikai pēc piemērotiem priekšaugiem. Kaņepju un ķimeņu sēklas nevar audzēt laukos, kur iepriekšējos divos gados audzēta tā pati suga, bet rapša, ripša, linu, Sareptas sinepju, melno un balto sinepju sēklas — laukos, kur piecus gadus audzēta tā pati suga. Augu maiņu pa gadiem ieraksta lauku vēstures grāmatā, kurā norādīta informācija par konkrētajā laukā izlietoto sēklu, mēslojumu un augu aizsardzības līdzekļiem, kā arī parādīta lauku izvietojuma shēma.

17. Minimālie attālumi starp atsevišķu šķirņu un kategoriju sēklu sējumiem ir noteikti šo noteikumu 2.pielikumā. Ja aizsardzība pret nevēlamu svešaugu ir pietiekama, noteiktos minimālos attālumus var neievērot.

18. Pašapputes sugu vai šķirņu telpiskās izolācijas attālumam starp citu sugu sējumiem vai tās pašas sugas un tās pašas šķirnes citu kategoriju sējumiem jābūt tādām, lai sēklu novākšanas laikā nebūtu iespējama to sajaukšanās.

19. Sēklaudzēšanas laukos nav pieļaujami vējauzas (*Avena fatua*, *Avena sterilis*), ludovika auzas (*Avena ludoviciana*) un karantīnas nezāļu piejaukumi.

IV. Sēklaudzēšanas lauku apskate

20. Lai novērtētu sēklaudzēšanas lauku vispārējo stāvokli, to atbilstību šo noteikumu III nodaļā noteiktajām prasībām un noteiktu kultūraugu šķirnes tīrību saskaņā ar šo noteikumu 3.pielikumā noteiktajām prasībām, veic lauka apskati.

21. Sēklaudzētājs katru gadu līdz 1.jūnijam iesniedz Valsts augu aizsardzības dienestā pieteikumu lauka apskatei.

22. Lauka apskati saskaņā ar zemkopības ministra apstiprināto metodiku veic Valsts augu aizsardzības dienesta inspektori.

23. Pirms lauka apskates Valsts augu aizsardzības dienesta inspektors iepazīstas ar sēklu kvalitāti apliecinājošiem dokumentiem un ierakstiem lauku vēstures grāmatā.

24. Lauka apskati veic vismaz reizi veģetācijas periodā tādā kultūraugu attīstības fāzē, kad vizuāli vislabāk saskatāmas šķirnes morfoloģiskās īpatnības, visprecīzāk iespējams noteikt šķirnes tīrību un konstatēt ar slimībām inficētos augus.

25. Ja, veicot lauka apskati vai izsēto sēklu dokumentu pārbaudi, konstatē šo noteikumu pārkāpumus vai sējuma neatbilstību vērtējamajai sēklu kategorijai, sēklu kategoriju samazina līdz atbilstošajai kategorijai. Ja trūkumus iespējams novērst, pēc Valsts augu aizsardzības dienesta inspektora norādījumu izpildes lauka apskati veic atkārtoti.

26. Ja sējums neatbilst šo noteikumu III nodaļā noteiktajām prasībām, to atzīst par sēklaudzēšanai neizmantojamu un iegūto ražu neiekļauj turpmākajā sēklu novērtēšanā.

V. Sēklu kvalitātes novērtēšana

27. Valsts augu aizsardzības dienesta inspektors sēklu kvalitātes novērtēšanai noņem paraugu no katras sagatavotās sēklu partijas.

28. Sēklu paraugu noņem no viendabīgas sēklu partijas. Ja ir pierādījumi, ka sēklu partija nav pietiekami viendabīga un neatbilst Starptautiskās sēklu kontroles asociācijas (*ISTA*) noteikumiem, sēklu partijas novērtēšanu var atteikt.

29. Sēklu partijas masa, no kuras tiek ņemts paraugs, un parauga masa sēklu kvalitātes novērtēšanai ir noteikta šo noteikumu 4.pielikumā. Ir pieļaujama 5 % novirze no noteiktā maksimālā sēklu partijas masas lieluma.
30. Ja sēklu partijas masa pārsniedz šo noteikumu 29.punktā noteikto lielumu, atbilstoši sugai to sadala vairākās sēklu partijās.
31. Ja ir lietoti granulētie pesticīdi vai citas piedevas vai sēklas ir sagatavotas dražējas veidā, norāda piedevas veidu un arī aptuveno attiecību starp tīro sēklu un kopējo sēklu masu.
32. Eļļas augu un šķiedraugu sēklu kvalitatīvie rādītāji ir noteikti šo noteikumu 5.pielikumā.
33. Maksimālais ar kaitīgiem organismiem inficēto sēklu pieļaujamais daudzums ir norādīts šo noteikumu 6.pielikumā.
34. Sēklas mitruma satura noteikšanai kaņepju parauga masa ir 300 g, pārējo kultūraugu parauga masa — 50 gramu. Paraugu ievieto hermētiski noslēgtā iesaiņojumā.
35. Visu kategoriju sēklām noteiktais mitruma saturs nedrīkst pārsniegt šādus rādītājus — Sareptas sinepju, melno un balto sinepju sēklām, liniem, kaņepēm un ķimenēm — 12 %, saulespuķēm — 14 %, magonēm — 10 %. Uzglabājot sēklas, mitruma saturs drīkst būt ne vairāk kā 9 %, izņemot rapša sēklas, kurās mitruma saturs drīkst būt ne vairāk kā 8 %, liniem — 10 %, saulespuķēm — 7 %. Ziemas rapša sēklām, kuras izsēj novākšanas gadā, pieļaujamais mitruma saturs ir līdz 12 procentiem.
36. Ja atkārtotā analizē noteiktais sēklu dīgtspējas rādītājs neatbilst iepriekš noteiktās sēklu kategorijas rādītājiem, Valsts augu aizsardzības dienests ņem jaunu paraugu, novērtē sēklas atbilstoši pilnas sēklu novērtēšanas prasībām un izsniedz jauniegūtajiem datiem atbilstošu sēklu kvalitāti apliecinošu dokumentu.
37. Ja pirmsbāzes (PB) vai bāzes (B) kategorijas sēklu partijas sēklām analizē noteiktā dīgtspēja neatbilst šo noteikumu 5.pielikumā noteiktajai minimālajai sēklu dīgtspējai, pēc Valsts augu aizsardzības dienesta atļaujas saņemšanas var izsēt vai realizēt sēklas ar pazeminātu dīgtspēju. Etiķetē obligāti papildus norāda sēklu dīgtspēju, kā arī tirgotāja uzvārdu (juridiskajai personai — nosaukumu) un adresi.

VI. Sēklu saiņošana

38. Eļļas augu un šķiedraugu sēklas tirgo iesaiņotas. Sēklu iesaiņojumu aizzīmogo un arī pārsaiņo Valsts augu aizsardzības dienesta uzraudzībā. Sēklu saiņotājs garantē sēklu kvalitāti.
39. Iesaiņojuma materiālu izvēlas tā, lai nodrošinātu sēklu kvalitātes un masas saglabāšanos un sēklu nesajaukšanos.
40. Vienā iesaiņojumā var būt līdz 60 kg sēklu. Pēc pircēja pieprasījuma tirgotājs var pārdot iesaiņojumu (ar etiķeti), kurā sēklu masas ir vairāk nekā 60 kilogramu.
41. Eļļas augu un šķiedraugu sēklu masa nelielos iesaiņojumos nepārsniedz piecus kilogramus.

VII. Sēklu iesaiņojuma etiķetēšana

42. Sēklu iesaiņojumam ārpusē piestiprina etiķeti. Etiķetes krāsa un izmēri noteikti šo noteikumu 7.pielikumā. Etiķete var būt ar auklas caurumu, uzlīmējama vai piešujama. Etiķeti var aizstāt ar zīmogojumu, kurā atveidots etiķetes saturs.
43. Ja lieto etiķeti ar auklas caurumu, etiķetes piestiprinājumu aizzīmogo.
44. Ja netiek lietota uzlīmējamā etiķete vai etiķete no mitrumizturīga materiāla, kā arī ja uz iesaiņojuma uzrakstītā informācija nav neizdzēšama, papildus pievieno dokumentu tādā pašā krāsā kā etiķete. Dokumentā norāda:
- 44.1. bāzes sēklai (B) un sertificētai sēklai (C) — attiecīgās partijas numuru, kategoriju, sugu un šķirni;
- 44.2. komercsēklai (K) — kategoriju, attiecīgās partijas numuru un sugu.

45. Visu sēklu kategoriju iesaiņojumus etiķetē (arī atkārtoti) Valsts augu aizsardzības dienesta uzraudzībā. Etiķetes vai zīmogojuma saturs noteikts šo noteikumu 8.pielikumā.

46. Komerksēklas (K) etiķetē norādāmā informācija noteikta šo noteikumu 9.pielikumā.

47. Ja sēklu partijas kvalitāte neatbilst prasībām un nav apliecināma ar sēklu sertifikātu, pirmsbāzes sēklas (PB), bāzes sēklas (B) un sertificētas sēklas (C) kategorijas (izņemot sertificētu sēklu (C) nelielos iesaiņojumos) sēklu partijas etiķetes likvidē Valsts augu aizsardzības dienesta uzraudzībā.

48. Ja sēklas apstrādātas ar biopreparātiem, augu aizsardzības līdzekļiem un ķīmikālijām vai sēklas ir ģenētiski modificētas, to norāda etiķetē.

VIII. Sēklu tirdzniecība

49. Sēklu tirdzniecību veic pēc tam, kad tās attiecīgi atzītas par izlases sēklām (IS), pirmsbāzes sēklām (PB), bāzes sēklām (B), sertificētām sēklām (C) vai komerksēklām (K). Tirgošanai paredzētajām sēklu partijām nepieciešams Valsts augu aizsardzības dienesta izsniegts kvalitāti apliecinošs dokuments vai Starptautiskās sēklu kontroles asociācijas (*ISTA*) sēklu sertifikāts. Ja tāda nav, sēklu īpašnieks par to ziņo Valsts augu aizsardzības dienestam, kas noņem paraugu sēklu dīgtspējas noteikšanai un, ja nepieciešams, arī pilnai sēklu kvalitātes novērtēšanai.

50. Ja pircējs sēklu iesaiņojumu maina, bojā vai iegādājas sēklas, kurām nav šiem noteikumiem atbilstoša sēklu sertifikāta un etiķetes (nelieliem iesaiņojumiem - bez etiķetes), vai arī neievēro šajos noteikumos noteiktās sēklu transportēšanas, uzglabāšanas, pirmsējas apstrādes vai iesaiņošanas prasības, viņš zaudē tiesības izvirzīt pretenzijas pret sēklu tirgotāju.

51. Sēklu tirgotājs pēc pircēja pieprasījuma uzrāda sēklu sertifikātu vai tā kopiju, kurā norādīts derīguma termiņš.

52. Sēklu tirdzniecībai noteiktās prasības attiecas arī uz sēklu uzglabāšanu, lai tās pārdotu, piegādātu vai pārvietotu (par atlīdzību vai bez tās), ja sēklas paredzētas komerciālai izmantošanai trešajai pusei.

53. Sēklu tirdzniecībai noteiktās prasības neattiecas uz sēklu piegādi pārbaudei, sagatavošanai, saiņošanai, kā arī rūpnieciskiem nolūkiem paredzētu izejmateriālu ražošanai, ja sēklu sagatavotājs vai saiņotājs tās neizmanto sēklu audzēšanai un tālākai tirdzniecībai.

IX. Sēklaudzētāju, sēklu sagatavotāju, saiņotāju un tirgotāju reģistrācija

54. Valsts augu aizsardzības dienests reģistrē visus sēklu sagatavotājus, saiņotājus un tirgotājus un izsniedz sēklaudzētāju un sēklu tirgotāju reģistrācijas apliecības. Katram sēklaudzētājam, sēklu sagatavotājam, saiņotājam un tirgotājam piešķir noteiktu četrzīmju kodu. Tā pirmās divas zīmes ir norāde par sēklaudzētāja adresi (rajona tālruņa kods), pārējās divas zīmes — sēklaudzētāja kārtas numurs.

55. Lai reģistrētos Sēklaudzētāju un sēklu tirgotāju reģistrā, iesniedz pieteikumu Valsts augu aizsardzības dienestā. Pieteikumā norāda to kultūraugu sugu, ar kuras sēklu audzēšanu, sagatavošanu, saiņošanu un tirdzniecību pieteicējs vēlas nodarboties. Pieteikumam pievieno sēklu sagatavošanas, saiņošanas un tirdzniecības nodrošināšanas materiāltehniskās bāzes aprakstu un norāda tās piederību.

56. Ja Valsts augu aizsardzības dienests saņēmis sēklaudzētāja, sēklu sagatavotāja, saiņotāja vai tirgotāja rakstisku iesniegumu vai konstatējis, ka nav ievēroti šie noteikumi, reģistrāciju anulē divu nedēļu laikā pēc tam, kad saņemts iesniegums vai sastādīts akts par šo noteikumu neievērošanu. Attiecīgo personu personiski iepazīstina ar Valsts augu aizsardzības dienesta lēmumu.

X. Sēklu dokumentācija

57. Pamatojoties uz lauka apskates un sēklu parauga novērtēšanas rezultātiem, Valsts augu aizsardzības dienests Sēklaudzētāju un sēklu tirgotāju reģistrā reģistrētajiem sēklaudzētājiem, sēklu sagatavotājiem, saiņotājiem un tirgotājiem izsniedz sēklu kvalitāti apliecinošu dokumentu.